

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства
та природокористування

Кафедра філософії

06-07-161

Методичні вказівки
та плани семінарських занять
з навчальної дисципліни

«Історія некласичної філософії»

для здобувачів вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня
за спеціальністю 031 «Релігієзнавство»
денної форми навчання

Рекомендовано
науково-методичною
комісією
зі спеціальності
031 «Релігієзнавство»
Протокол № 6
від «23 січня» 2019 р.

Рівне – 2019

Методичні вказівки та плани семінарських занять з навчальної дисципліни «Історія неklasичної філософії» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 031 «Релігієзнавство» денної форми навчання / Наконечна О. П. – Рівне : НУВГП, 2019. – 25 с.

Укладач :

Наконечна О. П., доктор філософських наук, професор кафедри філософії.

Відповідальний за випуск : Наконечна О. П., доктор філософських наук, завідувач кафедри філософії НУВГП.

Зміст

Вступ.....	3
1. Структура навчальної дисципліни.....	4
2. Загальні положення.....	5
3. Плани семінарських занять.....	6
4. Методи оцінювання знань.....	16
5. Розподіл балів, що отримують студенти.....	17
6. Тести.....	18
7. Рекомендована література.....	24

© Наконечна О. П., 2019

© Національний університет
водного господарства та
природокористування, 2019

Вступ

Програма обов'язкової навчальної дисципліни циклу професійної та практичної підготовки «Історія неklasичної філософії» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра спеціальності «Релігієзнавство».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є плюралістичність, особливості та тенденції розвитку західної філософії у др. пол. XIX – XX ст. та її вплив на формування сучасної філософської проблематики й методології.

Мета дисципліни: ознайомлення студентів з особливостями та тенденціями розвитку західної філософії у др. пол. XIX – XX ст. і формуванням її сучасної проблематики й методології через долучення до плюралістичності і багатовимірності філософського процесу, освоєння основних філософських понять, прилучення до сучасної світоглядної парадигми.

Завдання: є формування висококультурних фахівців з такими компетентностями як: особиста, соціальна, громадянська і культурна обізнаність та здатність до самовираження, необхідних для успішного спілкування та співпраці у вирішенні різноманітних завдань, інноваційності та творчої самореалізації сучасної особи у її життєдіяльності, здатної брати на себе відповідальність за вирішення нових інноваційних завдань в умовах суперечливості та динамізму всіх сфер сучасного глобалізованого світу, відкритості інформаційного простору сучасного буття.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- особливості зміни сучасної світоглядної парадигми, типів філософування;
- основну філософську проблематику;
- провідні тенденції і концепції сучасного філософування;

уміти:

- аргументовано розкривати зміст основних філософських концепцій, володіючи системою їх філософських понять;
- реферувати оригінальні філософські тексти й розуміти їх місце в системі філософського знання;
- здійснювати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел;

• опираючись на принципи філософського мислення аналізувати сучасні проблеми, що виникають в соціальній, професійній і індивідуальній життєдіяльності, та генерувати нові ідеї;

• приймати обґрунтовані рішення й переконливо відстоювати власну точку зору щодо світоглядних проблем сьогодення.

1. Структура навчальної дисципліни

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Лекції	Сем.з.	СРС	Разом
1	2	3	4	5
Модуль 1.				
Змістовий модуль 1. Посткласична філософія другої половини XIX – XX ст. Філософські проблеми науки, знання та мови у філософії				
Тема 1. Перегляд принципів класичної філософії і становлення нової світоглядної парадигми.	2	2	8	12
Тема 2. Ірраціоналістичні тенденції «філософії життя».	2	2	8	12
Тема 3. Позитивістська філософія XIX ст. – XX ст.	2	2	9	13
Тема 4. Структуралізм та герменевтика.	2	2	8	12
Разом за модулем 1.	8	8	33	49
Модуль 2.				
Змістовий модуль 2. Проблема людини та духовності у філософії XX ст.				
Тема 5. Психологія і філософія неохайдезмату.	4	4	8	16
Тема 6. Екзистенціальна філософія та її різновиди.	4	4	8	16
Тема 7. Релігійна філософія	2	2	8	12

XX ст.				
Тема 8. Філософія постмодернізму.	2	2	8	12
Разом за модулем 2.	12	12	32	56
Усього годин	20	20	65	105

Теми семінарських занять

№ з/п	Теми	Кількість годин
1.	Перегляд принципів класичної філософії і становлення нової світоглядної парадигми.	2
2.	Ірраціоналістичні тенденції «філософії життя».	2
3.	Позитивістська філософія XIX ст. – XX ст.	2
4.	Структуралізм та герменевтика.	2
5.	Психоаналіз і філософія неофрейдизму.	4
6.	Екзистенціальна філософія та її різновиди.	4
7.	Релігійна філософія XX ст.	2
8.	Філософія постмодернізму.	2
	Разом	20

2. Загальні положення

Методичні поради по підготовці до семінарських занять

Опанування курсу вимагає цілеспрямованої та активної роботи на лекціях, семінарських заняттях, самостійної підготовки, ознайомлення з філософськими творами.

Семінарські заняття є важливою формою самостійної роботи студентів по оволодінню змістом дисципліни «Історія неklasичної філософії».

Вивчивши матеріал прослуханої лекції, студент готується до семінарського заняття відповідно до поданого плану. Необхідною умовою якісної підготовки є оволодіння понятійно-категоріальним апаратом (основні поняття і категорії).

При підготовці студент повинен користуватися як базовою, так і допоміжною літературою.

Для самостійної перевірки засвоєних знань до кожного заняття сформульовані контрольні питання.

Важливою формою змістовного оволодіння філософською спадщиною є робота над філософськими текстами (першоджерелами), які подаються до кожного семінарського заняття.

Поглибленому вивченню окремих питань сприяють індивідуальні завдання, що мають різний рівень складності, є сучасними та актуальними, готуючи які студенти мають можливість виявити аналітичні та розвинути творчі здібності (і, звичайно, отримати додаткові бали).

При посиланні на літературу, використовуються скорочення: Базова – Баз., допоміжна – Доп.

3. Плани семінарських занять

Тема 1. Перегляд принципів класичної філософії і становлення нової світоглядної парадигми

Основні категорії і поняття: класичний раціоналізм, метафізика, криза раціоналізму, парадигма, сцієнтизм, антисцієнтизм, неокантіанство, феноменологія, феномен, ноумен, інтенціональність, життєвий світ.

План

1. Ставлення до класичного раціоналізму і змісту філософії як метафізики. Сцієнтизм та антисцієнтизм.
2. Неокантіанство: його основна проблематика та особливості.
3. Феноменологія та її місце у сучасному філософському дискурсі.

Контрольні питання

1. В чому виявляються особливості кризи раціоналізму у філософії другої половини ХІХ ст.?
2. Які особливості філософської парадигми, що формується в посткласичній філософії?
3. Охарактеризуйте сутність та особливості сцієнтизму та антисцієнтизму.
4. Назвіть представників, школи і охарактеризуйте основні ідеї неокантіанства.
5. Якими є основні ідеї та особливості феноменології?
6. В чому сутність розуміння Е. Гуссерлем філософії як чистої науки?

Індивідуальні завдання

1. Розкрийте суттєві зміни в філософському мисленні ХХ ст. та охарактеризуйте специфічні риси некласичного типу філософування
2. Охарактеризуйте погляди представника Баденської школи В.Віндельбанда, звернувшись до його міркувань стосовно філософії: «філософія є критична наука про загальнообов'язкові цінності», «філософія – то наука про нормативну свідомість» (Доп. 7, Ч.1 С. 67-75; 5, С.437-446).
3. Розгляньте позицію Г.Ріккєрта і визначте його розуміння предмета філософії, відмінності філософії від природознавчих наук, ставлення філософії до цінностей, особливості філософської методології (Доп. 13, С. 458-467).
4. «Міф, релігія, мистецтво, мова й навіть наука виглядає тепер як множинність варіацій на одну тему, а завдання філософії полягає в тому, щоб примусити нас почути цю тему і зрозуміти її». Витлумачте цю думку Е.Кассієра (Доп. 7, Ч.2 С. 300-307).
5. Поясніть сутність розуміння Е. Гуссерлем інтенціональності свідомості прореферувавши уривок з його праці «Формальна і трансцендентальна логіка. Досвід критики логічного розуму» (Доп. 22, С. 48-81).
6. Що таке життєвий світ? Яке місце це поняття займає в філософській системі Е. Гуссерля, осмисленні взаємозв'язку людини і світу? (Доп. 3, С. 141-146; 9, С. 45-47).
7. Виділіть основні аспекти розуміння Е. Гуссерлем кризи європейського людства (Доп. 17, С. 62-94) та шляхів її подолання. Яка роль філософії в цьому процесі?

Література: базова [1, 2, 4], допоміжна [5, 8, 18, 22].

Тема 2. Ірраціоналістичні тенденції «філософії життя»

Основні поняття і категорії: ірраціоналізм, «філософія життя», життя, світова воля, воля до влади, переоцінка цінностей, надлюдина.

План

1. Основні представники та особливості ірраціоналізму «філософії життя».
2. «Світ як воля і уява» у А. Шопенгауєра.
3. Проблема людини, моралі та релігії у творчості Ф. Ніцше.

Контрольні питання

1. В чому особливості ірраціоналізму як світоглядної позиції?

2. Охарактеризуйте основну проблематику та риси філософських поглядів представників «філософії життя».
3. Які принципіві положення філософії А. Шопенгауера?
4. Охарактеризуйте основні ідеї філософії Ф. Ніцше.
5. Який моральний зміст філософії Ф. Ніцше?

Індивідуальні завдання

1. Охарактеризуйте специфіку, історичні витоки та сутність ірраціоналізму. Як Ви розумієте вислів «бунт проти розуму»? (Баз. 4, С. 236-241).
2. «Роль філософії – виправляти насильство над природними здібностями інтелекту. І тому справжня формула дійсності вченості така: філософствувати – означає повернути в зворотний бік звичайний напрямок роботи думки». Як Ви розумієте ці міркування А. Бергсона?
3. Прореферуйте фрагмент праці А. Бергсона «Вступ до метафізики». (Доп. 1, С. 73-83). В чому сутність інтуїтивізму А. Бергсона?
4. Звернувшись до уривку з праці Ф. Ніцше «Генеалогія моралі» охарактеризуйте його розуміння добра і зла (Баз. 3, С. 132-140). Яке місце ця проблема займає у філософських поглядах Ф. Ніцше?
5. В чому, на думку Ф. Ніцше, проявляється конкретність ставлення людини до історії? В чому виявляється значення історії для людини? (Доп. 10, С. 256-259).
6. Які риси волі виражені в наступних сентенціях А. Шопенгауера: «Воля – сама серцевина, ядро всього окремого, як і цілого»; «Існує тільки воля: вона річ в собі, вона джерело всіх явищ. Її самопізнання, на яке спираються її самоствердження чи самозаперечення, – ось єдина подія в собі»; «Затримку від перешкоди, яка виникає між волею і тимчасовою метою, ми називаємо стражданням, а досягнення мети – задоволенням, добробут, щастя» (Доп. 5, С. 451-460).

Література: базова [1-4], допоміжна [5, 8, 18].

Тема 3. Позитивістська філософія XIX ст. – XX ст.

Основні поняття і категорії: сцієнтизм, раціоналізм, позитивізм, неопозитивізм, постпозитивізм, прагматизм, філософська парадигма, верифікація, фальсифікація, редукція, наукова революція, семіотика, аналітична філософія.

План

1. Виникнення і сутність позитивізму: основні етапи і представники.
2. Неопозитивізм: основні представники, етапи розвитку, поняття, проблеми і методи.
3. Постпозитивізм та його роль у розвитку філософії науки.
4. Прагматизм: основні представники та ідеї.

Контрольні питання

1. Охарактеризуйте основні етапи розвитку філософії позитивізму.
2. В чому своєрідність позитивістської філософії і якими були її фундаментальні проблеми?
3. Обґрунтуйте основні ідеї філософії Л. Вітгенштейна та його вклад у дослідження мови науки.
4. Визначте основні риси і поняття постпозитивізму.
5. В чому історичне значення ідей К. Поппера та Т. Куна?
6. Які основні ідеї прагматизму?

Індивідуальні завдання

1. Виділіть основні риси позитивізму, звернувшись до позиції Л. Вітгенштейна (Баз. 3, С. 403-413).
2. Охарактеризуйте роль наукової парадигми у розвитку наукового знання, звернувшись до позиції Т. Куна (Баз. 3, С. 454-364).
3. Ознайомившись з уривком з роботи Т. Куна «Структура наукових революцій» (Баз. 3, С. 354-364), охарактеризуйте його концепцію сутності науки.
4. Охарактеризуйте методологічні принципи, що розробляє П. Фейєрабенд (Баз.3, С. 365-376), та покажіть їх взаємозв'язок і відмінність від раціоналістичної методології.
5. Розкрийте розуміння автором свободи і культури й визначте своє ставлення до цього розуміння, звернувшись до уривку з праці Дж. Дьюї «Свобода і культура» (Доп. 22, С.38-45).
6. «Ідея «істинна», коли віра в неї корисна для нашого життя»; «наш обов'язок шукати істину – тільки частина нашого загального обов'язку робити те, що дає користь». Як можна витлумачити ці міркування В. Джеймса? Яке місце вони займають у його філософських поглядах?
7. Яку рису неопозитивізму виражає наступна думка Р. Карнапа: «Пропозиції метафізики є псевдопропозиції, які при логічному аналізі виявляються або порожніми фразами, або фразами, що

порушують правила синтаксису»? Проаналізуйте цю позицію і її значення для подальшого розвитку філософії позитивізму.

8. Чи згодні Ви з сентенцією Л. Вітгенштейна: «Межі моєї мови означають межі мого світу»? Як її можна витлумачити?

9. Виділіть і розкрийте основні поняття, які розглядає Б. Рассел (Баз.3, С. 321-333). Як вони характеризують його філософську теорію?

Література: базова [1-4], допоміжна [5, 8, 18, 22].

Тема 4. Структуралізм та герменевтика

Основні поняття і категорії: структуралізм, структурний аналіз, об'єктивні структури культури, епістема, постструктуралізм, дискурс, герменевтика, мова, тлумачення, розуміння, герменевтичний досвід.

План

1. Структуралізм як напрям і метод гуманітарних наук та його різновиди.
2. Герменевтика як теорія та методологія тлумачення текстів і як вчення про буття.

Контрольні питання

1. Охарактеризуйте основні риси, проблеми та поняття структуралізму.
2. Які представники внесли найбільший вклад в розвиток структуралізму та постструктуралізму?
3. Охарактеризуйте особливості герменевтики як філософської системи.
4. Розкрийте основні положення вчення Г.-Г. Гадамера.
5. Розкрийте вклад структуралізму й герменевтики в трансформацію сучасної філософської думки.

Індивідуальні завдання

1. Охарактеризуйте позицію К. Леві-Строса щодо взаємозв'язку міфу, науки та структуралістської методології (Доп. 1, С. 448-462)
2. Як Ви розумієте вислів К. Леві-Строса: «Завдання філософії полягає в розумінні буття по відношенню до нього самого, а не по відношенню до «Я»? Яку рису структуралізму вони виражають?
3. Розкрийте сутність герменевтики, звернувшись до уривку з праці Г.Гадамера (Баз. 3, С. 377-390).

4. Проаналізуйте уривок з твору Г.Гадамера «Істина і метод» (Доп. 7, Ч.1, С. 570-580) та розкрийте основні аспекти висловленого ним розуміння поняття «досвід».

5. Охарактеризуйте взаємозв'язок герменевтики і феноменології звернувшись до праці П. Рікера «Гуссерль: аналіз його феноменології» (Доп. 22, С. 201-215).

6. Звернувшись до праці П. Рікера «Що таке текст? Пояснення і розуміння» (Доп. 1, С. 305-323) розкрийте основні поняття герменевтики.

Література: базова [1-4], допоміжна [1, 5, 8, 18, 22].

Тема 5. Психоданаліз і філософія неофрейдизму

Основні поняття і категорії: ірраціоналізм, психоданаліз, несвідоме, психіка, витіснення, сублимація, архетип, колективне несвідоме, соціальний характер, дихотомії людського буття.

План

1. Теорія несвідомого З. Фрейда.
2. Аналітичний психоданаліз К.-Г. Юнга.
3. Гуманістичний психоданаліз Е. Фромма та його особливості.

Контрольні питання

1. Розкрийте структуру психіки і проблему несвідомого З. Фрейда.
2. Що таке архетип та колективне несвідоме?
3. Розкрийте особливості гуманістичного психоданалізу Е. Фромма.
4. Охарактеризуйте вплив філософії психоданалізу на сучасний культурний та філософський процес.

Індивідуальні завдання

1. Розкрийте структуру свідомості, звернувшись до праці З. Фрейда «Я та Воно» (Баз. 3, С. 293-302).
2. Ознайомившись з роботою К. Юнга «Архетипи колективного несвідомого. Вибрані праці з психології» (Доп. 22, С. 167-178) покажіть взаємозв'язок свідомого і несвідомого в структурі особистості. Розкрийте основні поняття, якими К. Юнг характеризує структуру особистості.
3. Сформулюйте основні позиції щодо людини, висловлені Е. Фроммом, і обґрунтуйте своє ставлення до них (Баз. 3, С. 270-279).
4. Прокоментуйте кредо Е. Фромма щодо людини (Доп. 21, С. 370-374). Чи мають ці положення значення для сучасного розуміння людини?

5. Охарактеризуйте поняття соціального характеру Е. Фромма (Доп. 22, С. 179-194).

6. З. Фройд, на думку французького дослідника Р. Дадуна, став демоном, який наніс своїм пансексуалізмом ще один удар по нарцисизму, властивому людству. Це був третій удар – після Коперніка, який виступив проти космологічного антропоцентризму (населена людьми Земля не є нерухомим центром Всесвіту), і Дарвіна, який своєю «мавпячою» теорією походження людини підірвав антропоцентризм біологічний. Як Ви розумієте і можете прокоментувати цю позицію?

7. Порівняйте психоаналіз З. Фройда і Е. Фромма, звернувшись до позиції, висловленої Е. Фроммом (Баз. 3, С. 270-278; Доп. 22, С. 179-194). Чи згодні Ви з наведеними аргументами?

Література: базова [1-4], допоміжна [5, 8, 10, 18, 22].

Тема 6. Екзистенціальна філософія та її різновиди

Основні поняття і категорії: екзистенціалізм, екзистенція, абсурд, свобода, вибір, відчуження, відповідальність, погранична ситуація, екзистенціальна комунікація, персоналізм, персона, особистість, філософська антропологія.

План

1. Формування екзистенціальної філософії та її різновиди.
2. Екзистенціалізм: основні проблеми, поняття та ідеї.
3. Проблема особистості та умови її універсального розвитку в персоналізмі.
4. Філософська антропологія як прагнення створити синтетичну концепцію людини.

Контрольні питання

1. Що таке нова онтологія?
2. Назвіть представників і охарактеризуйте основні ідеї екзистенціалізму.
3. Охарактеризуйте філософію абсурду А. Камю.
4. Розкрийте філософію свободи Ж.-П. Сартра.
5. Охарактеризуйте основні підходи персоналізму до проблеми особистості.
6. Як представники філософської антропології розглядають сутність людини?

Індивідуальні завдання

1. Яку особливість філософії ХХ ст. виражає Е. Муньє в наступних словах: «Точно кажучи, не існує ніякої філософії крім екзистенціальної. Наука систематизує явища. Промисловість займається корисними речами. Чим же повинна займатися філософія, як не вивченням існування існуючих»? Охарактеризуйте цю рису.
2. Окресліть підходи до тлумачення людини М. Бердяєва, Е. Фромма, М. Гайдеггера, М. Шелера, звернувшись до їх міркувань (Доп. 7, Ч.2, С.48-57, 61-76, 81-86).
3. Чи згодні Ви з аргументацією Ж.-П. Сартра щодо того, що екзистенціалізм – це гуманізм (Баз. 3, С. 206-216)? Обґрунтуйте свою позицію.
4. Прореферувавши працю А. Камю «Міф про Сізіфа. Есе про абсурд» розкрийте зміст основних філософських ідей автора (Доп. 16, С. 222-318).
5. Прореферувавши уривок з праці К. Ясперса (Доп. 22, С. 100-114), розкрийте його розуміння людини та духовної ситуації часу.
6. Охарактеризуйте методологічні принципи та еволюцію філософської антропології, звернувшись до статті О. Ф. Больнова «Філософська антропологія та її методичні принципи» (Доп. 17, С. 96-111).
7. Прокоментуйте два положення Ж.-П. Сартра: «Існування людини передує її сутності», «Людина постійно знаходиться поза самою собою. Сама проектує себе та спрямовуючи себе назовні, вона існує як людина». В якому сенсі людина знаходиться поза собою? Якими прикладами Ви можете підтвердити тезу про те, що існування передує сутності людини?
8. М. Шелер писав, що як особистість людина підноситься над протилежністю організму та навколишнього світу. (Баз. 3, С. 261-269). Наведіть аргументи М. Шелера і своє ставлення до цієї проблеми.
9. Розкрийте розуміння М. Шелером сутності моральної особистості (Доп. 17, С. 10-30). Виділіть основні поняття, через які розгортається розуміння М. Шелером сутності моральної особистості, та охарактеризуйте їх. В чому проявляється використання ним феноменологічного методу?
10. Наведіть аргументи на користь твердження К. Ясперса: «Бути людиною – це бути вільним» (Доп. 23, С. 442-455).

Література: базова [1-4], допоміжна [5, 7, 8, 10, 18, 20].

Тема 7. Релігійна філософія ХХ ст.

Основні поняття і категорії: неотомізм, буття Бога, віра, знання, людина, християнський еволюціонізм, протестантська теологія, «мужність бути».

План

1. Еволюція релігійної філософії ХХ ст.: риси та особливості.
2. Неотомізм як сучасна форма розвитку томізму.
3. Феномен людини в християнському еволюціонізмі П. Тейяр де Шардена.
4. Протестантська теологія (К. Барт, П. Тілліх, Р. Гвардіні) та її підходи до тлумачення Бога і людини.

Контрольні питання

1. Якими є основні течії та особливості релігійної філософії ХХ ст.?
2. В чому виявляється традиційність і новизна неотомізму?
3. Охарактеризуйте феномен людини в християнському еволюціонізмі П. Тейяр де Шардена.
4. Розкрийте основні проблеми протестантської теології.
5. Які особливості постановки і вирішення проблеми людини в релігійній філософії ХХ століття?

Індивідуальні завдання

1. Прореферувавши уривок з праці Ж. Марітена (Доп. 7, Ч.2, С.271-276), розкрийте зміст основних ідей.
2. Чим, на думку Е. Жильсона, відрізняється християнський філософ від філософа? Яку характеристику він дає середньовічній філософії? (Доп. 7, Ч.2, С. 397-403). Чи згодні Ви з ним?
3. Ознайомившись з уривками праці П. Тейяр де Шардена «Феномен людини» (Доп. 7, Ч.2, С. 522-538; 22, С. 159-165) розкрийте основні поняття та ідеї, що характеризують його концепцію. В чому особливість його підходу до сутності і еволюції людини?
4. Розкрийте сутність концепції П. Тілліха «мужність бути». Які види «мужності бути» він виділяє і характеризує? Що зближує його погляди з позицією екзистенціалістів? (Доп. 19, С. 8-14, 81-84, 105-108, 138-142, 160-163).

5. Окресліть основні ідеї та поняття протестантської теології. Чому цей напрям також називають «діалектичною теологією»? В чому її основні відмінності від неотомізму?

Література: базова [1-4], допоміжна [5, 8, 10, 16, 18].

Тема 8. Філософія постмодернізму

Основні поняття і категорії: модернізм, постмодернізм, симулякр, ризома, деконструкція, інтерактивність, інтерсуб'єктивність, «тілоцентризм», метамова, інтертекстуальність, текст, гіпертекст, гіперреальність, лабіринт, логоцентризм, гра, «спектакуляризація» суспільства, «шоу-влада».

План

1. Зміст філософського постмодернізму: основні напрями, проблеми та представники.
2. Перехід від метафізики до постметафізики: пошук нових засад філософування.
3. Антропологія постмодернізму: суперечливість уявлень про сутність людини.
4. Концепція історії та суспільства.

Контрольні питання

1. Назвіть найважливіші риси формування і становлення постмодернізму.
2. Розкрийте риси неklasичності постмодернізму.
3. Який характер співвідношення структуралізму, постструктуралізму і постмодерну?
4. Що таке наратив, гранднратив і яку роль він відіграє у змісті філософського постмодерну?
5. Що таке деконструкція?
6. Розкрийте трансформацію людської тілесності в постмодерні. Що таке «тілоцентризм»?
7. Охарактеризуйте основні підходи до тлумачення людини в постмодернізмі.
8. Охарактеризуйте основні підходи до тлумачення суспільства та історії в постмодернізмі.

Індивідуальні завдання

1. Як Ви розумієте наступні слова С. Уебера: «Плюралізм припускає наявність співіснуючих, навіть конкуруючих інтерпретацій, гадок або підходів; він, однак, не враховує того факту, що простір, в якому існують ці інтерпретації, сам може

вважатись конфліктним»? Чи впливає розширення плюралізму думок на сучасний філософський процес і як?

2. Прореферувавши працю П. Козловського «Постмодерна культура: Суспільно-культурні наслідки технічного розвитку» (Доп. 17, С. 248-294), виділіть основні тези автора та проблеми для обговорення.

3. Обґрунтуйте особливості «проекту постмодерну», звернувшись до праці Ліюгара Ж.Ф. «Постмодерністська ситуація» (Доп. 11, С. 71-90).

4. Охарактеризуйте феномен «спектакуляризації» суспільства (Доп. 15).

5. Розкрийте ставлення Р. Рорті до класичної філософії та його розуміння нових завдань сучасної філософії, звернувшись до його праці «Філософія і дзеркало природи» (Доп. 17, С. 328-354). Висловіть свою позицію щодо наведених аргументів.

6. Звернувшись до праці Рікер П. «Що таке текст? Пояснення і розуміння» (Доп. 1, С. 305-323), покажіть яке значення мають основні поняття герменевтики для постмодерного дискурсу.

7. Чи існує взаємозв'язок герменевтики і деконструкції і яким він є? (Доп. 1, С. 281-285).

8. Опрацювавши доповідь Ж. Дерріда «Структура, знак і гра в дискурсі гуманітарних наук» і дискусію щодо неї, виділіть основні проблеми для обговорення (Доп. 1, С. 617-640).

Література: базова [1, 2, 4], допоміжна [1, 2, 4, 5, 11, 14, 17].

4. Методи оцінювання знань

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовують такі методи оцінювання знань та оціночні бали за їх виконання:

- письмові п'ятихвилинки по філософських категоріях;
- оцінка за доповідь на семінарському занятті;
- поточне тестування після вивчення кожного змістовного модуля;
- оцінка за опрацювання першоджерел;
- модульні контрольні роботи;
- оцінка за самостійну роботу;
- підсумковий екзамен.

№ з/п	Види навчальної діяльності	Бал
1.	Відвідування лекційних занять	0,5 б. за 2 год.
2.	Відвідування семінарських занять	0,5 б. за 2 год.
3.	Доповідь на семінарському занятті	3 б. за 1 виступ
4.	Участь у дискусії під час семінарського заняття	2 б. за 1 заняття
5.	Підготовка конспекту першоджерел і використання його у відповіді	3 б.
6.	П'ятихвилинка з основних понять до теми	2 б.
7.	Підготовка мультимедійних презентацій до семінарських занять	3 б. за 1 тему
8.	Участь у конкурсі студентських наукових робіт	10 б.
9.	Участь у олімпіаді або в засіданні круглого столу	3 б.
10.	Підготовка есе по проблемі заняття	3 б.
11.	Виступ з доповіддю на студентській науковій конференції (в т. ч. в іншому вузі)	5-6 б.
12.	Призове місце в олімпіаді чи конференції	5 б.

Для діагностики знань використовують ЄКТС зі 100-бальною шкалою оцінювання.

5. Розподіл балів, що отримують студенти

Модуль 1 – поточне опитування та СРС				Модуль 2 – поточне опитування та СРС				Підсумковий модульний контроль	Сума (іспит)
T.1	T.2	T.3	T.4	T.5	T.6	T.7	T.8		
6	7	6	7	10	10	7	7	40	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі форми навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену	для заліку

90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73	задовільно	
60-63		
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. Тести

1. Який з наведених нижче напрямків не належить до сцієнтистської філософії XX ст.:

- а) позитивізм;
- б) неотомізм;
- в) неопозитивізм;
- г) лінгвістична філософія;
- д) аналітична філософія.

2. До основних напрямів антропологічного спрямування у філософії XX ст. належить:

- а) аналітична філософія;
- б) неотомізм;
- в) позитивізм;
- г) екзистенціалізм;
- д) емпіризм.

3. Хто з філософів не був представником «філософії життя»?

- а) А.Шопенгауер;
- б) Аристотель;
- в) К.Маркс;
- г) А.Бергсон;
- д) Ф.Ніцше.

4. Одним із засновників екзистенціалізму був:

- а) Сенека;
- б) О.Конт;
- в) С.Кіркегор;

г) М.Гайдеггер;

д) Г.-Г. Гадамер.

5. Хто з філософів започаткував напрям «філософська антропологія»?

а) Е.Гуссерль;

б) М.Шелер;

в) Л.Фейєрбах;

г) О.Шпенглер;

д) А.Бергсон.

6. Що є найбільш характерним для прагматизму?

а) відвертість;

б) переконання;

в) корисність;

г) розуміння;

д) істина.

7. Які з наведених філософів розвивали ідеї неопозитивізму:

а) К. Леві-Строс;

б) Ж.-П.Сартр;

в) Б. Рассел;

г) К. Поппер;

д) Г.-Г. Гадамер.

8. Хто є засновником феноменології?:

а) К. Ясперс;

б) М. Гайдеггер;

в) Ж.-П. Сартр;

г) Е. Гуссерль;

д) Ф. Ніцше.

9. Поняття «наукова парадигма» було запроваджене:

а) П. Фейєрабендом;

б) Л. Вітгенштейном;

в) Р. Карнапом;

г) Т. Куном;

д) Б. Расселом.

10. Представниками психоаналізу були:

а) Ф. Ніцше;

б) З. Фройд;

в) Е. Гуссерль;

г) К. Юнг;

д) Ж.-П. Сартр.

11. Вчення про колективне несвідоме, про архетипи людської культури було створене:

- а) З. Фройдом;
- б) К. Ясперсом;
- в) К. Юнгом;
- г) М. Гайдеггером;
- д) Ж.-П. Сартром.

12. Принцип фальсифікації в сучасній методології науки був розроблений:

- а) Б. Расселом;
- б) Т. Куном;
- в) Л. Вітгенштейном;
- г) К. Поппером;
- д) Р. Карнапом.

13. Герменевтика, як напрям, розглядає проблеми:

- а) суспільства;
- б) практики;
- в) онтології;
- г) розуміння;
- д) цінностей.

14. Проблему мови науки у філософії XX ст. досліджує:

- а) позитивізм;
- б) герменевтика;
- в) філософія життя;
- г) психоаналіз;
- д) прагматизм.

15. Основною проблемою позитивістського напрямку у філософії є:

- а) проблема науки;
- б) проблема свідомості;
- в) проблема людини;
- г) проблема людської історії;
- д) проблема несвідомого.

16. Проблему свободи, як сутності людини, у філософії XX ст. розглядали:

- а) екзистенціалізм;
- б) прагматизм;
- в) неотомізм;
- г) позитивізм;

д) структуралізм.

17. З. Фройд виділив у людській психіці:

- а) Воно, Я, над-Я;
- б) свідоме, передсвідоме, несвідоме;
- в) типове і архетипічне;
- г) індивідуальне несвідоме, колективне несвідоме, самість;
- д) підсвідоме, лібідо, свідоме.

18. Філософська течія, яка формує систему позитивного знання, що спирається виключно на факти, і яке є корисним та зручним для використання, носить назву :

- а) позитивізм;
- б) прагматизм;
- в) психоаналіз;
- г) неоплатонізм;
- д) персоналізм.

19. Головними поняттями якого із напрямків некласичної філософської думки є «відчуження», «вина», «страх», «смерть», «закинутість»?:

- а) екзистенціалізм;
- б) психоаналіз;
- в) феноменологія;
- г) філософія життя;
- д) неотомізм.

20. Верифікація, фальсифікація, конвенціоналізм характеризували основні засади філософії:

- а) екзистенціалізму;
- б) прагматизму;
- в) герменевтики;
- г) позитивізму;
- д) персоналізму.

21. Хто із представників некласичної філософської думки пропонує шукати подолання страждального характеру людського існування не у відмові від волі до життя, а в перетворенні волі до життя на волю до влади?

- а) Ф. Ніцше;
- б) А. Шопенгауер;
- в) М. Бердяєв;
- г) Т. Кун;

д) О. Конт.

22. Який з напрямів сучасної філософії досліджує проблему «пограничної ситуації» в людському житті?:

- а) філософська антропологія;
- б) філософія життя;
- в) екзистенціалізм;
- г) персоналізм;
- д) феноменологія.

23. Космогенез, точка Омеги, ноосфера, характеризують філософську систему:

- а) А. Камю;
- б) М. Гайдеггера;
- в) П. Тейяр де Шардена;
- г) М. Шелера;
- д) К. Поппера.

24. Принцип верифікації в неопозитивістській філософії означає:

- а) необхідність перевірки наукового знання досвідним шляхом;
- б) принцип логічної несуперечності теоретичної системи;
- в) принципову можливість емпіричного спростування наукового знання;
- г) узгодженість наукового знання (висловів) з іншими висловами даної теоретичної системи;
- д) розробку категоріального апарату.

25. Воля, переоцінка цінностей, творча еволюція характеризували основні засади:

- а) філософської антропології;
- б) філософії життя;
- в) структуралізму;
- г) позитивізму;
- д) неотомізму.

26. Антисциєнтизм розглядає проблеми:

- а) заперечення позитивної ролі науки в суспільному бутті;
- б) місця релігії в сучасному світі;
- в) віднайдення незмінних структур в культурі;
- г) екологічної культури людини;
- д) розвитку науки і техніки в сучасній культурі.

27. Проблема самогубства у ХХ ст. розглядалась у:

- а) екзистенціалізмі;

- б) персоналізм;
- в) позитивізм;
- г) прагматизм;
- д) структуралізм.

28. Проблема мови науки у філософії ХХ ст. була предметом дослідження:

- а) неопозитивізму;
- б) герменевтики;
- в) позитивізму;
- г) психоаналізу;
- д) прагматизму.

29. Баденська і Марбурзька школи належать до:

- а) феноменології;
- б) неопозитивізму;
- в) неокантіанства;
- г) психоаналізу;
- д) персоналізму.

30. Творчий монтаж імітованої реальності це:

- а) феномен;
- б) деконструкція;
- в) суб'єктивність;
- г) симулякр;
- д) гіпертекст.

31. Філософські джерела постмодернізму – це:

- а) феноменологія, структуралізм, герменевтика;
- б) філософія життя, неокантіанство, герменевтика;
- в) німецька класична філософія, марксизм, позитивізм;
- г) феноменологія, екзистенціалізм, модернізм;
- д) неопозитивізм, структуралізм, анти сцієнтизм.

32. Принцип деконструкції вводить у філософський вжиток:

- а) М. Фуко;
- б) Ж. Дельоз;
- в) Ж. Дерріда;
- г) Р. Рорті;
- д) Р. Барт.

7. Рекомендована література

Базова

1. Історія філософії : підручник / ред. А. К. Бичко, І. В. Бичко, В. Г. Табачковський. Київ : Либідь, 2001.
2. Петрушенко В. Л. Філософія : підручник. 5-те вид. Львів, 2009. Ч. 8–9.
3. Філософія : хрестоматія (від витоків до сьогодення) : навч. посіб. / За ред. Л. В. Губерського. Київ : Знання, 2009.
4. Філософія : мислителі, ідеї, концепції : підручник / В. Г. Кремень, В. В. Ільїн. Київ : Книга, 2005. Розд. 1–7. / [Електронний ресурс]. – режим доступу <https://kafedrafil.files.wordpress.com/2012/09/kremen.pdf> (дата звернення: 23.01.2019).

Допоміжна

1. Антологія світової літературно критичної думки ХХ століття. Львів, 1996.
2. Вельш В. Наш постмодерний модерн. Київ, 2004. Р. IV або V.
3. Гуссерль Э. Кризис европейских наук и трансцендентальная феноменология. Вопросы философии. 1992. № 7. С. 141–146.
4. Ильин И. П. Постструктурализм. Деконструктивизм. Постмодернизм. Москва : Интрада, 1996.
5. Історія філософії : підручник / За ред. В. І. Ярошовця. Київ, 2002.
6. Лук'янець В. С., Соболев О. М. Філософський постмодерн. Київ, 1998.
7. Мир философии. Книга для чтения. Ч. 1, Ч. 2. Москва, 1991.
8. Наконечна О. П., Гаєвська С. Р., Яськів Б. І., Храпко П. Ю. Дистанційний курс з дисципліни «Філософія (релігієзнавство, логіка)». Рівне : НУВГП, 2013.
9. Наконечна О. П. Естетичне як тип духовності. Рівне, 2002.
10. Нестеренко В. Г. Вступ до філософії : онтологія людини. навч. посіб. Київ, 1995.
11. Після філософії : кінець чи трансформація? Пер. з англ. / Упоряд. К. Байнес та інші. Київ, 2000.
12. Проблема человека в западной философии : сб. переводов. Москва, 1988.
13. Риккерт Г. Философия жизни. Киев : Ника-Центр, 1998.
14. Соболев О. М. Постмодерн і майбутнє філософії. Київ, 1997.

15. Соболев О. М. Феномен спектакуляризації: сучасне осмислення Філософська думка. 2004. №2. С. 53–80.
16. Сумерки богов : сб. переводов. Москва, 1990.
17. Сучасна зарубіжна філософія : течії і напрями. Київ, 1996.
18. Татаркевич В. Історія філософії. В 3-х т. Т.3. навч. посіб. Львів : Свічадо, 1999.
19. Тилих П. Мужество быть. Киев : Дух і літера, 2013.
20. Філософія : світ людини. Київ, 2003. Т.16.
21. Фромм Э. Душа человека. Москва, 1992.
22. Читанка з історії філософії : у 6-ти кн. Кн.6 : Зарубіжна філософія. Київ, 1996.
23. Ясперс К. Смысл и назначение истории. Москва, 1994.

